

Міністерство освіти і науки України  
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”  
Факультет природничих наук  
Кафедра садово-паркового господарства та екології

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

**«ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»**

<b>Рівень вищої освіти</b>	Перший (бакалаврський)
<b>Галузь знань</b>	10 Природничі науки
<b>Спеціальність</b>	101 Екологія
<b>Освітня програма</b>	Екологія
<b>Форма навчання</b>	Денна/заочна
<b>Розробники</b>	<b>Махортов Юрій Олексійович</b> , доктор економічних наук, професор кафедри садово-паркового господарства та екології. Портфоліо: <a href="http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/resume_mahortov.pdf">http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/resume_mahortov.pdf</a>
<b>Контактна інформація</b>	<b>Махортов Юрій Олексійович</b> – e-mail: <a href="mailto:Y_mahortov@ukr.net">Y_mahortov@ukr.net</a>
<b>Курс</b>	третій
<b>Семестр</b>	шостий
<b>Тип освітнього компонента</b>	обов'язковий циклу професійної підготовки
<b>Обсяг дисципліни</b>	5 кредитів ECTS / 150 годин.
<b>Форма контролю</b>	Екзамен (6 семестр)
<b>Мова викладання</b>	Українська
<b>Анотація освітнього компонента, ключові слова</b>	Навчальна дисципліна «Економіки природокористування» є складовою циклу професійної підготовки майбутнього фахівця-еколога, головне значення якої полягає в ознайомленні здобувачів освіти із основами розробки економічних механізмів регулювання використання природи, її ефективного (комплексного і раціонального) використанні без завдання природі, а також життю людини збитків. <i><b>Ключові слова:</b> економіка, природокористування, природні ресурси, управління, екологічна діяльність, сталий розвиток, природа, суспільство.</i>
<b>Мета освітнього компонента</b>	формування знань у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування наукового світогляду і здатності до економічного мислення.
<b>Результати</b>	<b>Очікуваними результатами навчання мають стати:</b>

**навчання****знання:**

- основні питання теорії та практики економіки природокористування, оцінки природних ресурсів і пошуку економічних механізмів досягнення їх раціонального використання;
- основні підходи до економічної оцінки збитку;
- способи виявлення негативного впливу господарської діяльності на довкілля та процедури створення економічного механізму відновлення деградованої природи, а також управління природокористуванням;

**сформовані вміння:**

- застосовувати отримані знання при розв'язанні практичних та ситуаційних завдань;
- визначати економічну оцінку окремих видів природних ресурсів;
- застосовувати показники економічної оцінки природних ресурсів при розрахунках ефективності природоохоронних заходів і формуванні платежів за їх використання;
- розраховувати економічний ефект від проведення природоохоронного заходу і окремі його складові (економічний результат, витрати, збитки);
- виконувати еколого–економічний аналіз та практично застосовувати економічні важелі регулювання охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів;
- визначати вплив використання природно-ресурсного потенціалу на економічну господарську діяльність і навколишнє середовище;
- самостійно здобувати знання у галузі економіки, екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; орієнтуватися в постійному потоці наукової інформації.

**Вивчення освітнього компонента забезпечує формування ряду загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:**

**Інтегральна компетентність (ІК):**

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

**Загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

**Фахові компетентності (ФК):**

ФК 1 Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 3. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та

	<p>принципів математичних та соціально-економічних наук.</p> <p>ФК 12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.</p> <p>ФК17. Здатність до оцінки економічних наслідків залежно від характеру впливу антропогенної діяльності на довкілля.</p> <p><b>Успішне засвоєння змісту освітнього компонента дає можливість отримати такі програмні результати навчання:</b></p> <p>ПР 2. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.</p> <p>ПР 9. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПР 15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>ПР 19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.</p> <p>ПР 22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.</p> <p>ПР 30. Вміти проводити економічні розрахунки та аудит наслідків антропогенного впливу на довкілля.</p>
<p><b>Передумови вивчення дисципліни</b></p>	<p>Освітній компонент ґрунтується на компетентностях, сформованих при вивченні таких ОК: «Загальна екологія та неоекологія», «Техноекологія», «Оцінка впливів на довкілля», «Природоохоронне законодавство та екологічне право», «Екологічна безпека»</p>
<p><b>Форми, методи викладання та навчання</b></p>	<p><b>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання освітнього компоненту</b></p> <p><b>Методи:</b> теоретико-інформаційні (лекція оглядова/тематична; пояснення, проблемні бесіди); практико-операційні (розв'язання розрахункових задач; розв'язання еколого-економічних завдань); пошуково-творчі методи навчання (ділові імітаційні ігри, «мозковий штурм»).</p> <p><b>Освітній процес вивчення ОК реалізується в таких формах:</b> навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, контрольні заходи, самостійна робота</p> <p><b>Основними видами навчальних занять з вивчення ОК є:</b> лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття та консультації.</p> <p><b>Передбачається використання наступних видів навчальних занять:</b></p> <p>Лекція (оглядова/тематична; проблемна лекція);</p> <p>Практичні заняття (презентація/розв'язання еколого-економічних завдань/ розв'язання розрахункових задач/ самостійна робота з джерелами інформації /розробка і презентація самостійних проектів/ проведення дискусії);</p> <p>Виконання індивідуальних професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи.</p> <p>За умов карантинних обмежень запроваджується дистанційна (відео конференції на платформі Microsoft Teams, використання матеріалів «Освітнього порталу») або змішана форми навчання.</p>

<b>Обладнання</b>	Мультимедійне обладнання; Комп'ютер або ноутбук; програмне забезпечення Windows 10, Office 365 Доступ до мережі Інтернет
<b>Діяльність здобувача</b>	<b>Діяльність здобувача освіти:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ слухання лекцій;</li> <li>▪ виступ з повідомленням на практичному занятті, участь у дискусії;</li> <li>▪ підготовка презентацій та повідомлень;</li> <li>▪ підготовка завдань до практичних занять;</li> <li>▪ розв'язання розрахункових задач;</li> <li>▪ розв'язання еколого-економічних завдань;</li> <li>▪ виконання завдань самостійної роботи;</li> <li>▪ виконання тестових завдань.</li> </ul>
<b>Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності</b>	Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватись академічної доброчесності: етичних принципів та визначених Положенням «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання, та провадження наукової діяльності <a href="http://luguniv.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/06/poloj_akadem_dobro_3.pdf">http://luguniv.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/06/poloj_akadem_dobro_3.pdf</a> . Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної діяльності.
<b>Feedback курсу</b>	Зворотній зв'язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці ОК на освітньому порталі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка та опитування здобувачів гарантом освітньої програми <a href="https://docs.google.com/forms/d/17XeHhln736K_slmxF9bTYKoACwpZFw1gLIVFTysiLM/edit?ts=62037774">https://docs.google.com/forms/d/17XeHhln736K_slmxF9bTYKoACwpZFw1gLIVFTysiLM/edit?ts=62037774</a>

## Зміст освітнього компоненту

### Модуль I.

**Тема 1.** Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання.

**Тема 2.** Природні ресурси, навколишнє середовище як об'єкти власності.

**Тема 3.** Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення.

**Тема 4.** Принципи визначення та показники економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища.

**Тема 5.** Оцінка і формування економічних збитків від порушення водних ресурсів.

**Тема 6.** Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери.

### Модуль II.

**Тема 1.** Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат.

**Тема 2.** Структура капітальних вкладень на охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів.

**Тема 3.** Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.

**Тема 4.** Головні економічні інструменти впливу на ринкову кон'юнктуру.

**Тема 5.** Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.

**Тема 6.** Економічне стимулювання раціонального природокористування.

**Тема 7.** Економічна оцінка природних ресурсів, її суть, значення та методи.

**Тема 8.** Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.

### Розподіл навчального часу

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійні роботи	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійні роботи
<b>Перший модуль</b>											
1.1	Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання.	10	2	2		6	11	2	1		8
1.2	Природні ресурси, навколишнє середовище як об'єкти власності.	10	2	2		6	11		1		10
1.3	Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення.	10	2	2		6	11		1		10
1.4	Принципи визначення та показники економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища.	10	2	2		6	10				10
1.5	Оцінка і формування економічних збитків від порушення водних ресурсів.	10	2	2		6	12	2			10
1.6	Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери.	10	2	2		6	9		1		8
<b>Другий модуль</b>											
2.1	Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Структура природоохоронних витрат.	10	2	2		6	13	2	1		10
2.2	Структура капітальних вкладень на охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів.	10	2	2		6	12	2			10

2.3	Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.	12	2	4		6	9		1		8
2.4	Головні економічні інструменти впливу на ринкову кон'юнктуру	10	2			8	10				10
2.5	Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.	10	2	2		6	9		1		8
2.6	Економічне стимулювання раціонального природокористування	12	2	2		8	11	2	1		8
2.7	Економічна оцінка природних ресурсів, її суть, значення та методи.	10	2	2		6	11		1		10
2.8	Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.	16	4	4		8	11		1		10
	<b>ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН</b>	<b>150</b>	<b>30</b>	<b>30</b>		<b>90</b>	<b>150</b>	<b>10</b>	<b>10</b>		<b>130</b>

#### Тематика лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Економіка природокористування як наука, її предмет, метод і завдання.	2	2
2.	Природні ресурси, навколишнє середовище як об'єкти власності.	2	
3.	Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення.	2	
4.	Принципи визначення та показники економічного збитку від забруднення навколишнього природного середовища.	2	
5.	Оцінка і формування економічних збитків від порушення водних ресурсів.	2	2
6.	Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери.	2	
7.	Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат.	2	
8.	Структура капітальних вкладень на охорону навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів.	2	2
9.	Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.	2	2
10.	Головні економічні інструменти впливу на ринкову кон'юнктуру.	2	
11.	Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.	2	

12.	Економічне стимулювання раціонального природокористування .	2	
13.	Економічна оцінка природних ресурсів, її суть, значення та методи.	2	2
14.	Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.	2	

### Тематика практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Економіка природокористування як наука.	2	1
2	Природні ресурси та їх класифікація.	2	1
3	Зміст і механізм формування економічних збитків від забруднення навколишнього середовища та основні методи їх визначення.	2	1
4	Оцінка і формування економічних збитків від порушення водних ресурсів.	2	
5	Оцінка економічних збитків від порушення земельних ресурсів і забруднення атмосфери.	2	1
6	Природоохоронні витрати виробництва та їх облік. Склад і структура природоохоронних витрат.	2	1
7	Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.	2	1
8	Фінансування природоохоронної діяльності в Україні.	2	1
9.	Народногосподарська оцінка, її суть, значення та методи.	2	1
10.	Водні, лісові, мінеральні ресурси, їх економічна оцінка та раціональне використання.	6	1
11.	Еколого-економічні проблеми реабілітації територій інтенсивного використання надр.	2	
12.	Економічні проблеми природокористування та охорони довкілля регіонального рівня.	2	1
13.	Міжнародний досвід раціонального природокористування та охорони довкілля.	2	

### Питання для самостійного опрацювання

1. Еколого-економічний аналіз, головні завдання, принципи та методи.
2. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря.
3. Роль принципу “Забруднювач платить” в економіці природокористування.
4. Необхідність екологізації виробництва за сучасних умов.
5. Екологічні показники продукції.
6. Форми заохочення і стимулювання природоохоронної діяльності.
7. Еколого-економічний моніторинг.

8. Роль економічних механізмів Кіотського протоколу у вирішенні проблем зміни клімату.
9. Еколого-економічне районування.
10. Міжнародна практика оцінювання природних ресурсів.
11. Сучасні проблеми фінансування природоохоронних заходів в Україні.
12. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням гірничодобувної промисловості України.
13. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з закриттям вугільних шахт в Україні.
14. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням хімічних підприємств.
15. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням теплових електростанцій.
16. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням агропромислового комплексу України.
17. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням металургійних виробництв.
18. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням атомних електростанцій.
19. Еколого-економічні проблеми, пов'язані з функціонуванням агропромислового комплексу України.
20. Еколого-етичні мотиви в інвестиційній політиці.

#### **Форми контролю:**

Проведення поточного контролю здійснюватиметься із використанням різних типів завдань, таких як:

- тести для контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти;
- поточне опитування;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, розв'язання екологічних завдань, розв'язання розрахункових завдань, проведення обговорень дискусійних питань тощо) з наданням зворотного зв'язку про результати перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти за матеріалом, що вивчається;
- завдання, що потребують розгорнутої, творчої відповіді;
- перевірка виконання практичних робіт, перевірка виконання індивідуальних практичних професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи.

**Форма модульного контролю:** 2 письмові контрольні роботи у вигляді тестування відкритої та закритої форми.

#### **Оцінювання роботи при вивченні освітнього компоненту**

##### **Оцінювання за видами робіт (у %):**

Письмові модульні контрольні роботи – 40 %;  
 результати роботи на практичних заняттях – 45 %;  
 завдання для самостійної роботи – 15 % (питання до самостійної роботи частково включено до модульних контрольних робіт).

*Відповіді на практичних заняттях* (участь у дискусіях) робота над завданнями у групах оцінюється за такими критеріями:

*Ваговий бал* – 3 бали за роботу на 1 практичному занятті.

Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях дорівнює:

15 практ. х 3 бал. = 45 бал.



– «*відмінно*», одержують студенти, які всебічно, систематично і глибоко володіють навчально-програмовим матеріалом, вміють самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїли основну і ознайомлені з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; творче виконання завдань – 3 балів;

– «*добре*», заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання добре, але із певною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою; помилки, що допущені при виконанні завдань можуть бути виправлені з допомогою викладача – 2 бали;

– «*задовільно*», заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії – 1 бал;

– «*незадовільно*» виставляється студентам, які не оволоділи навчально-програмовим матеріалом, допускають грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою або взагалі не дають відповіді – 0 балів.

*Виконання завдань на лабораторних заняттях* оцінюється за такими критеріями:

*Оцінювання самостійної роботи* здобувача освіти з тем і питань, які не розглядалися під час аудиторних занять і не увійшли до модульних робіт:

Самостійна робота - 15 балів (15 % за весь курс).

*2 модульні контрольні роботи* (підсумкове тестування відкритої і закритої форми):

1-а модульна робота – 20 балів;

2-а модульна робота – 20 балів.

Підсумковим балом є арифметична сума балів, отриманих здобувачем вищої освіти за всі види робіт з освітнього компонента. Максимальна кількість балів становить 100 балів.

### **Форма семестрового контролю – екзамен**

Додаткові бали можуть бути нараховані за доповіді/публікації спрямування за освітнім компонентом на конференціях (5-10 балів залежно від рівня конференції; участь у II турі всеукраїнських олімпіад та конкурсах наукових робіт за спрямуванням освітнього компоненту (20 балів – участь, 30 балів – призове місце).

Перезарахуванню підлягають наявні результати навчання, які були здобуті у формальній освіті та відповідають за змістом й опанованими компетентностями і набутими програмними результатами навчання даному освітньому компоненту. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у формальній освіті [http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2\\_1\\_protos\\_zabezp\\_yakist\\_osvita.pdf](http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_protos_zabezp_yakist_osvita.pdf)

Перезарахуванню підлягають результати навчання отримані у неформальній освіті, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому модулю, темі (темам) та ін., які передбачені робочою програмою (силабусом) даного освітнього компоненту. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у неформальній та інформальній освіті [http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2\\_1\\_protos\\_zabezp\\_yakist\\_osvita.pdf](http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_protos_zabezp_yakist_osvita.pdf)

### **Критерії оцінювання:**

Максимальна кількість балів, що здобувач вищої освіти може отримати за опанування освітнього компонента, дорівнює 100 (100%).

Екзаменаційна оцінка складається з суми балів, які набрав здобувач за кожний модуль. Відповідність оцінок за різними системами (100-бальна система, ECTS, 4-бальна національна система) наведено в таблиці:

#### Шкала оцінювання:

Національна	Відсоток	Шкала ECTS
відмінно	90 – 100%	<b>A</b> – відмінно – відмінне виконання роботи з незначною кількістю помилок
добре	83 – 89%	<b>B</b> – дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками
добре	75 – 82%	<b>C</b> – добре – загалом правильна робота з кількома грубими помилками
задовільно	63 – 74%	<b>D</b> задовільно – посередньо, зі значною кількістю недоліків
задовільно	50 – 62%	<b>E</b> достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії оцінки
незадовільно	21 – 49%	<b>FX</b> незадовільно – для одержання кредиту потрібне деяке доопрацювання
незадовільно	0 – 20%	<b>F</b> незадовільно – здобувач вищої освіти має відвідати факультативні заняття для повторного оцінювання освітнього компонента

Вважається що студент опанував освітній компонент у разі якщо набрав більше 50% балів.

У разі, якщо здобувач вищої освіти вважає оцінку за екзамен або залік необ'єктивною, він може подати звернення про оскарження результатів оцінювання відповідно до затвердженої процедури ([http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2\\_10\\_prot\\_zabezp\\_yakist\\_osvita\\_2020.pdf](http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_10_prot_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf)).

Здобувачі вищої освіти, які отримали семестрову оцінку з освітнього компонента від 0 до 49 балів, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Здобувачі вищої освіти, які одержали від 21 до 49 балів, після належної самостійної підготовки мають право перескласти іспит або залік. Порядок перескладання регламентує Процедура перескладання освітнього компонента [http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2\\_2\\_prot\\_zabezp\\_yakist\\_osvita.pdf](http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_2_prot_zabezp_yakist_osvita.pdf)

Здобувачі вищої освіти, які набрали від 0 до 20 балів, мають право ліквідувати академічну заборгованість після відвідування ними факультативних занять з метою їх повторного оцінювання за даним освітнім компонентом. Порядок перескладання регламентує Процедура проведення факультативних занять для повторного оцінювання освітнього компонента [http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2\\_3\\_prot\\_zabezp\\_yakist\\_osvita\\_2020.pdf](http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_3_prot_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf)

#### Список рекомендованої навчальної літератури.

##### Основна навчальна література

1. Довгий С.О. Екологічні ризики, збитки та раціональні межі використання надр в Україні / С.О. Довгий, М.М. Коржнев, М.М. Курило та ін. – К.: Ніка-Центр, 2012.

2. Коржнев М.М. Економіка природокористування. Підручник. – К.: ВПЦ Київський університет – 2005. – 99с.
3. Мамедов О. І. Економіка природокористування : [Навч. посібник] / О. І. Мамедов, А. В. Власова. –Кривий Ріг, 2007
4. Мельник Л. Г. Екологічна економіка. Суми : ВТД "Університетська книга", 2012. 348 с.
5. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування. Львів : Новий Світ, 2014. - 248 с.
6. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л.Г. Мельника. - Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. - 288 с
7. Розвиток економічного та соціального середовища в сучасних умовах: монографія / К. Акав, О.В. Алейнікова, О.О. Бережна, Р.І. Богданов, Н. Борідько, Т.П. Галушкіна; Бердян. держ. пед. ун-т. - Бердянськ, 2008. -233 с.
8. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування : Курс лекцій. Практикум : [Навч.посібник] / О. М. Царенко, О. О. Несветов, М. О. Кадацький. – Суми, 2001. – 326 с
9. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. Екологічне управління та ін. К. : Либідь, 2014. 432 с
10. Яремчук І. Г. Економіка природокористування : [Навч. посібник] / І. Г. Яремчук. – К., 2000.

#### **Додаткова література**

1. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти: У 2 ч. / Міжнародна рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М.З.Згуровський. -К.: НТУУ «КПІ». 2009. -Ч.2. Україна в індикаторах сталого розвитку. Аналіз - 2009. -200 с
2. Бабич А.С., Авраменко Н.Л. Ефективність встановлених ставок податку за одиницю забруднень в Україні і світі. Молодий вчений: науковий журнал. 2015. № 12 (27). Ч. 1. С. 91 – 95.
3. Волошин І. М. Методика дослідження проблем природокористування / І.М. Волошин. – Львів, 1994.
4. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К., 1999.
5. Довгий С.О. Реструктуризація Мінерально-сировинної бази України та її інформаційне забезпечення / С.О. Довгий, В.М. Шестопапов, М.М. Коржнев та ін. – К.: Наукова думка, 2008.
6. Дмитренко, Т.В. Проблеми та перспективи страхування екологічних ризиків в Україні [Текст] / Т.В.Дмитренко, Н.О.Телюра // Комунальне господарство міст, 2017, випуск 137. — С.80 —86.
7. Довгий С.О. Енергетично-ресурсна складова розвитку України / С.О. Довгий, М.І. Євдошук, М.М. Коржнев та ін.. – К.: ЛОГОС, 2010.
8. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища.– Львів, 2004.
9. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: аналіз матеріалів до Парламентських слухань "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізації викликів" / Л.І. Федуллова, Ю.М. Бажал, І.А. Шовкун, С.В. Захарін, В.К. Хаустов; ДУ "Ін-т економіки та про-гнозування НАН України". -К., 2009. -196 с.
10. Кашенко А. Л. Фінансово-економічні основи природокористування / А. Л. Кашенко. – К., 1999. – 221 с.

11. Коржнев М.М. Концептуальні основи поліпшення стану довкілля гірничовидобувних регіонів України / Коржнев М.М., Міщенко В.С., Шестопапов В.М., Яковлев Є.О. – Київ: РПВС України. – 2000. – 75 с.
12. Лісовська, Н.В. Екологічний лізинг як перспективний напрям розвитку інноваційної економіки в інформаційну добу [Текст] // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 103 (Частина I), 2011. — С. 179–183.
13. Романенко В.В. Зарубіжний досвід екологічного оподаткування: ефективні підходи, доцільні в Україні. Екологічне оподаткування: збірник наукових праць за результатами науково-практичних заходів. 2013. С. 87 – 89.
14. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.] -К.: НВЦ НБУВ, 2009. -687 с
15. Україна в міжнародних рейтингових оцінках: чинник інноваційно-технологічного розвитку / Л.І. Федулова // Актуал. пробл. економіки. - 2009. - № 5.

### Інформаційні ресурси

1. <http://www.menr.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства екології України.
2. <http://www.ecoleague.net> – сайт Всеукраїнської екологічної ліги
3. <http://do.luguniv.edu.ua/course/index.php?categoryid=124> - Освітній портал ЛНУ імені Тараса Шевченка – Digital Office
4. [http://search.ligazakon.ua/1\\_doc2.nsf/link1/REG1404.html](http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/REG1404.html) - головний правовий портал України
5. [http://www.eco.com.ua/about\\_site](http://www.eco.com.ua/about_site) – сайт промислової екології та захисту навколишнього середовища
6. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
7. Платформа рішень для менеджерів природоохоронної діяльності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecolog-ua.com>
8. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
9. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля – [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text)
10. Офіційний веб-сайт Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». URL: [http://ecos.kiev.ua/science/international\\_relations/](http://ecos.kiev.ua/science/international_relations/).
11. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [Електронний ресурс]: постанова КМУ №996 від 03.11.2019 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
12. 6. Положення про Громадську раду при Міністерстві екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.menr.gov.ua/index.php/public/rada/647-polozhennia-pro-hromadsku-radu-pry-ministerstvi-ekolohii-ta-pryrodnykh-resursiv-ukrainy>
13. Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]: розпорядження КМУ №616-р від 31 травня 2017 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616-2017-%D1%80>

14. Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2019-2025 роки - <http://loga.gov.ua/sites/default/files/golova-acts/190221127.pdf>
15. Регіональна програма охорони та раціонального використання земель Луганської області на 2019-2022 роки [http://loga.gov.ua/oda/documents/official/pro\\_zatverdzhennya\\_regionalnoyi\\_programi\\_ohoroni\\_ta\\_racionalnogo](http://loga.gov.ua/oda/documents/official/pro_zatverdzhennya_regionalnoyi_programi_ohoroni_ta_racionalnogo)
16. Регіональна цільова програма моніторингу довкілля Луганської області на період до 2022 року - <http://loga.gov.ua/sites/default/files/golova-acts/180731579.pdf>
17. Хартія підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку. Принципи природоохоронної політики [Електронний ресурс]: Міжнародна торгівельна палата, ICC Business Charter for Sustainable Development – Режим доступу: [https://www.iisd.org/business/tools/principles\\_icc.aspx](https://www.iisd.org/business/tools/principles_icc.aspx)
18. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект 2017 [https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UND\\_P\\_Strategy\\_v06-optimized.pdf](https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UND_P_Strategy_v06-optimized.pdf)